

פברואר 2013

שם התזה: מאפייני החיקוי של ילדים בגיל שנה והקשר בינם לבין התפתחות שפתית ומוטורית

מאת: רוני שמלצר, בהנחיית ד"ר איילת בן ששון ופרופ' שרה רוזנבלום

תקציר

רקע: חיקוי הוא אחד מדרכי הלמידה הבסיסיות ביותר, המתפתח בשנים הראשונות לחיי התינוק. התפתחותו מקבילה להתפתחות יכולות קוגניטיביות, מוטוריות ותקשורתיות. מרפאים בעיסוק חוקרים חיקוי עקב חשיבותו להתפתחות יכולת משחק, השתתפות חברתית ועצמאות ASD, בפעילויות יומיום. קיימות אוכלוסיות קליניות, כמו בעלי הפרעה על הרצף האוטיסטי המראות קשיים מוקדמים בחיקוי. מטרת המחקר היו לפתח כלי להערכת מרכיבי החיקוי ולבחון אילו מרכיבים מאפיינים את יכולת החיקוי בגיל שנה, על מנת לכוון את השימוש בהערכת חיקוי לצורך איתור מוקדם של תינוקות בסיכון התפתחותי. כמו כן, המחקר בחן את הקשרים בין יכולת החיקוי לרמת ההתפתחות של הילד ולדיווח ההורים על יכולת החיקוי של התינוק.

שיטה: המחקר הינו מחקר שניוני כהמשך למחקר אורך לאיתור ילדים בסיכון להפרעות תקשורת וחברות בגיל שנה בישראל, שנערך באוניברסיטת חיפה ע"י ד"ר איילת בן-ששון. המחקר כלל 64 תינוקות בגילאי 13-11 חודשים (ממוצע 12.3 ± 0.62), אשר הוריהם מילאו את שאלון The First Year Inventory (FYI) ולארח מכן הם השתתפו בהערכה התפתחותית שכללה את אבחון The Autism Observation Scale for Infants (AOSI) ו-Mullen Scales of Early Learning (MSEL). במחקר נערך קידוד מתוך סרטים של משימות חיקוי במבחן AOSI. המשימות כללו פעולות עם וללא חפץ מלוות באפקט קולי. הקידוד בוצע ע"י מערכת Coding Imitation System (CIS) אשר פותחה לצורך מחקר זה. המערכת כללה קידוד של חיקוי מוטורי בודד או ברצף, חיקוי קולי בודד או ברצף וחיקוי מוטורי וקולי משולב.

ממצאים: עבור מערכת ה-CIS נמצאה מהימנות פנימית גבוהה של $\alpha = .91$ ומהימנות בין בודקים גבוהה של $Kappa = .93$ ($p < .001$). המחקר הראה כי 98% מהחיקוי שנצפה היה חיקוי מוטורי, וכי כ-20% מהתינוקות הראו יכולת לחיקוי מוטורי וקולי משולב. לא התקבלה מובהקות לקשר בין חיקוי מוטורי והתפתחות מוטורית. עם זאת, נמצא מתאם מובהק ($r = .40, p < .01$) בין היכולת לחיקוי עם חפץ לבין רמת הבעה שפתית ב-MSEL ובין יכולת חיקוי קולי לממוצע חיקוי על פי דיווח הורים ב-FYI ($r = .25, p < .05$). ציוני החיקוי ב-CIS היו גבוהים באופן מובהק ציוני ($Z = -2.37$) עבור ציון חיקוי מסכם, $Z = -2.30$ עבור חיקוי קולי, ($p < .05$), בקרב תינוקות עם רמת הבעה שפתית גבוהה ($T \geq 51, n = 25$), לעומת תינוקות עם רמת הבעה שפתית נמוכה (מתחת $T \leq 38, n = 21$) על פי MSEL.

מסקנות: תוצאות התיקוף והמהימנות שהתקבלו עבור CIS מעידות על כך שהמערכת יכולה לשמש להערכה של היבטים שונים של יכולת החיקוי ואף לסייע בעתיד באיתור מוקדם של תינוקות עם קשיים שפתיים. שכיחותם

הגבוהה יותר של יכולת חיקוי מוטורי וחיקוי עם חפץ בגיל שנה יכולים להצביע על יתרונות מרכיבי חיקוי אלה לצורך איתור תינוקות בסיכון. ממצאי המחקר הראו על קשר בין יכולת חיקוי והתפתחות שפתית שייתכן ומשקפים מנגנוני ייצוג סימבוליים משותפים. יש צורך בהמשך מחקר על הקשר בין יכולת חיקוי מוקדמת ודפוס התפתחות וקושי מאוחרים יותר, לצורך הכוונת השימוש בחיקוי ככלי הערכה והתערבות בילדים צעירים.